

SZIKKTI-II. csoport
III. Bécsi ut 120/128
1034 Budapest

Budapest, 1991 február

A SZIKKTI-II. barlangkutató csoport 1990 évi jelentése
/Kérem, hogy jelentésünk a Cholnoky
pályázaton ne vegyen részt./

Csoportunk tevékenysége elsősorban a Remete-Kálvária dombi kőfejtő területére és a Tábor-hegyi barlangra terjedt ki. Ezen kívül a Papp Ferenc csoporttal együtt tevékenykedtünk a Szemlő-hegyi barlangban.

Elméleti és gyakorlati ismereteink felfrissítése érdekében szokásunkhoz híven több felszíni gyakorló és oktató turát szerveztünk a környező barlangász és hegyászó gyakorlóhelyeken.

Több ízben vizsgáltuk a Rácskai kőfejtő területét, ill. elsősorban a Rácskai 1. sz. barlangot. A barlang első része sajnos rengeteg szemetet, elsősorban autógumikat tartalmaz, de a hátsó, kevésbé sérült rész tisztább, továbbá a feltáró kutatás szempontjából kedvező lehetőségeket mutat. Az első résznél ez csak a szemet eltakarítása után válik lehetővé.

A kőfejtő törmelékkel való feltöltése /nem nevezhető meliorizációnak/ szokás szerint sok kommunális szemetet is tartalmaz. A feltöltéssel elzárták az 1. sz. barlang második kijáratát, és a megmaradt bejárat is egy törmeléktőlcsér aljára került. Az eredeti állapot nagyon jól látható Hazslinszky Tamás néhány évvel ezelőtti fényképein.

Véleményünk szerint a feltöltést elkövető II. ker. IKV-t kötelezni kellene a barlang bejárat megtisztítására és hozzávezető földút létesítésére.

Banits

Szemlő-hegyi barlang

Kutatási tevékenységünk során feltáró kutatási, valamint karbantartási és állagmegóvási munkákat végeztünk. Különös figyelmet fordítottunk arra, hogy ahol végleges megoldásként anyagot halmoztunk fel /depóztunk/, előtte a területet szálkőig bontva ellenőriztük, hogy továbbjutási és kutatási lehetőség ott nem lehetséges. Ez esetenként több m³ anyag kitermelését és visszatöltését jelentette.

Feltáró kutatásainkat az alábbi területeken végeztük:

- 1./ Az "Agyagos terem"-ben folytatott munkálataink célja a terület kialakítása és rendezése speleológiai-terápiai célokra. Előtte gondosan megvizsgáltuk az esetleges továbbjutási lehetőségeket, nehogy a tereprendezéssel ezeket eltakarjuk. Minden lehetséges továbbjutási helynél biztosítottuk a bejáratát és hozzáférési lehetőséget.

Az "Agyagos" oldalpárkányánál az oldalsó járatrész a terepszint süllyesztésével nyitottá válik és kiszélesedik. Ezeket az oldaljáratokat támfallal védtük meg. Ugyancsak támfallal biztosítottuk a kutató akna bejáratát ahol a keresztjáratba való bejutás lehetősége fennáll. Itt szálkő főte van, a mállott agyagos pala kitöltéstől meghatározott résszel elválva.

A Ferencvárosi szakasz irányába haladva, jobboldalon a lelépőnél keresztirányú járat nincs, ezt a törmelék talpig történő bontásával ellenőriztük. A lelépő üregét támfallal védtük.

Az omladékos teremnél - a Ferencvárosi terem felől lehetőséget látunk átjáró létesítésére. Ennek létjogosultsága további vizsgálat ill. megállapodás kérdése.

A vizsgálatok elvégzése után a terepet rendeztük. Ez a munka a kutatási bontásokat és visszatöltéseket figyelembe véve meghaladta a 200 m³ anyag átkarolását ill. szállítását. Ezen túlmenően a zsilipajtó utáni területről kb. 4 m³ szennyezett anyagot zsákoltunk és deponáltunk.

- 2./ Az Örvényfolyosó végénél levő keresztfolyosó agyaggal van tele, melynek kifelé irányuló nyomása van. Az elmozdulást támfallal gátoltuk meg, de a nyomás csökkentése céljából kb. 1,5 m³ agyagot szállítottunk el. A meglevő agyag egy részének eltávolítása után lehetőség látszik a továbbjutásra.
- 3./ A "Halál" VII. jelű pontnál a belső fülke méretét növeltük és párhuzamos folyosó lehetőségét tártuk fel. Az átjáró előtti fülke feltárását elvégeztük. A fülke bejáratától 2,5 m-re zárt törmelék található, a továbbjutást nem tartjuk lehetségesnek, így a fülkét visszatöltöttük.

- 4./ A "Hópalota" térségében a traversz alatti omladékot átbontottuk és a szükséges biztosítást elvégeztük. Feltártuk a keresztirányú repedést és kibontottuk a felső páholyt. A köveket a bal oldalon helyeztük el. A bal oldalon lemezes képződményekben gazdag fülkét bontottunk ki, de továbbjutási lehetőség nincs.
- 5./ A kuszoda "Birkás" terménél eredménytelen bontást végeztünk. Deponálási lehetőség nincs, kiszállítás pedig a képződmények károsodását vonná maga után.
- 6./ Az Örvényfolyosóból az Egyetemi szakaszhoz vezető lejárót kitisztítottuk. Ez 0,5 m³ anyag zsákolását jelentette.
- 7./ A "Föld-szive" feletti - a Közgyűlés-terem felé vezető - korhadó fa védőtetőt fém szerkezetre cseréltük ki.

A Remete-Kálvária dombi kőfejtő területén tevékenységünk kizárólag a területen végzett geológiai vizsgálatok segítését és kiegészítését szolgálták.

A "Mineralogy and Petrology"-ban 1989-ben /183-196 old./ megjelent cikk - mely az új bazalt előfordulást ismerteti - és az ezt követő további vizsgálatok eredményeképpen megnövekedett az érdeklődés a kőfejtő területe iránt. Sajnos az érdeklődők nagy része az ásványgyűjtők és az ezzel kereskedők közül került ki. Ezek az érdeklődők szakszerűtlenül megbolygatták a kőfejtő nagy udvarának falában levő kontakt övet és a peridotitot. Ugyancsak a hozzá nem értők kutatásainak eredménye a 2. sz. barlang bejáratának beomlása.

Ezen a területen a triász kora rögöket magmás telérek járják át. A telérekre merőleges repedésekben barlangok vannak, melyeknél a hévíz kilépési-szint, a rendhagyó ásványkitöltés, a képződmények típusa /budaligeti esztramos jelleg/ nem egyeztethető össze eddigi hidrotermális barlangkialakulási elméletünkkel.

A vizsgált rétegben, valamint a főváros egyéb területein előforduló magmás eredetű kőzetekben a bazalt mellett lamprofir, karbonatit és trachitandezit /porfirit/ fordul elő.

A kőfejtő geológiai vizsgálatai kapcsolódtak egy másik kutatási témához. Az ELTE-n végzett vizsgálatok után a tanszék továbbította a magmás kőzet dúsitmányt /nehézasvány hordozókat/ dr. Weber Bélához /MÉV/, aki a hazai rádióaktív kutatások vezetője. Dr. Weber a Földtani Társulat ülésén előadást tartott többek között a telérek vizsgálatáról, melyekben thorium és ritka-földfémek voltak kimutathatók. Az elemzés még kimutatott ezüstöt is, ami a Bátori barlangnál annakidején felvetődött elméletet támasztja alá. Tehát a Hárs-hegyi és a Remete-Kálvária dombi rádióaktív magmás kőzetek azonos típusúak. Ezek alapján barlangjaink és gyógyvizeink radon tartalmának eredete is egyértelműen bizonyítható.

Fentiek figyelembevételével munkánk kizárólag a szelvények védelmét szolgálta. A szelvény vonalában eltakarítottuk az ismételt turkálások nyomait és kb. 70 cm széles párkányt létesítettünk.

Keressük az új bejárat helyét a 2. sz. barlanghoz, hogy az eredeti, beomlott bejáratot lezárhassuk. Ez még eddig nem vezetett eredményre.

A kőfejtő alsó teraszán 1989-ben nagyarányu törmelék lerakást kezdtek el, mely rövidesen elfajult és törmelék helyett kommunális szemetet, környezetidegen és károsító anyagokat, veszélyes hulladékokat szállítottak. A környezetvédők bevonásával sikerült elérni, hogy a II. sz. veszélyességi fokozatba sorolt anyagokat onnan elszállították, és a további szállítások leállítására az odavezető utat egy torlással elzárták.

Tábor-hegyi barlang

Ezévi munkánkat leginkább a feltáró kutatás, ill. annak lehetővé tétele képezte. Igen nagy munkát jelentett a lerombolt támfal köveinek és törmelékének eltávolítása. Ezt nem lehetett a barlangon belül meghagyni, mert ha ott maradnak, a köveket látogatóink bedobálják a barlang mélyebb részeibe. Az eltávolított anyag kb. 2 m³ volt. Munkaigényes és költséges volt az új szállítási utvonal és a megoldás kidolgozása, ill. kivitele. Ennek eredményeképpen még az év hátralevő részében sikerült az "izzós-akna" talp-pontjának további süllyesztése. Itt a "lo-méteres" szakasz bejáratí hasadékának vonalában végeztük a mélyítést.

A továbbjutás iránya adott, de rendkívül munkaigényes. Viszont a bontást különösen érdekessé és reménykeltővé teszi az a tény, hogy ebben a mélységben, ahol már 2 m vastag réteg eredeti megbontatlan törmelék szintje alá jutottunk, a lefelé folytatódó hasadék főtéje kormos, füstös. Ez a korom feltételezésünk szerint csak mélyebben levő barlangszakaszból eredhet, és ez ott nagyobb teremre utal. Véljük, hogy az alsó terem régen más bejáratral rendelkezett, de ez az idők folyamán megszűnt, vagy eltömődött. Ezért ezt felülről szeretnénk elérni, ill. megtalálni.

Kisebb bontást végeztünk a barlang végében levő kuszoda jobbra elkeskenyedő szakaszán, mely kuszhatóvá tisztítva újabb barlang részekhez vezethet. Ugyancsak bontottunk a barlang bejárat részénél, a "páholy" bejáratánál, de itt még csak reményeink vannak. Véleményünk szerint a barlang a mélyebben fekvő részekben lényegesen nagyobb kiterjedésű és ezeknek a részeknek a kibontását sikeresnek véljük.

A barlang bejáratától jobbra levő felszíni hasadéknál okozott rombolás helyreállításának műszaki megoldásával foglalkozunk, de ennek kivitelezése nagyon költséges és munkaigényes, mert komolyabb beton mennyiséget igényel.

Az év folyamán a Természetvédelmi Felügyelőséggel együtt tettünk lépéseket, hogy a Tábor-hegyi barlanghoz vezető turista-ut lezárását meggátoljuk.

A barlang régebbi térképeinél az azokon szereplő Északi irányok meglehetősen nagy eltérést mutatnak. Ez mindenképpen mérési hiba /az adott térképeknél/ és nem a mágneses Észak változásából adódik. Ennek ellenőrzése céljából a Magyar Állami Eötvös Loránd Geofizikai Intézet Földfizikai osztályától /Bp. XIV. Kolumbusz u. 17/23./ a következő adatokat kaptuk a mágneses és csillagászati Észak eltéréséről, Budapestre vonatkozóan:

1919	-4 fok 32 perc
1958	-0 " 38 "
1985	+1 " 58 "
1989	+2 " 13 "

Ezeket a hibákat a térképek tájolási eltérései nagyságrendileg tullepik.